L. S. 875/883.

Aleg. 109.

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego dotyczące oznaczenia granic okręgu Trybunału I. Instancji w Brzeżanach ustanowić się mającego.

Wysoki Sejmie!

Z powodu zamierzonego ustanowienia Trybunału I. Instancji w Brzeżanach, Wysoki Sejm powołany jest w myśl §. 1. ustawy z dnia 26. Kwietnia 1873 Nr. 62 dz. u. p. do powzięcia uchwały względem oznaczenia okręgu terytoryalnego tegoż Sądu kolegialnego.

Wydział krajowy wskutek wezwania Rządu przygotował potrzebne wnioski i przedłożył takowe sprawozdaniem z dnia 20. Września 1883 L. 45669 Wysokiemu Sejmowi, który sprawę tę przekazał komisji prawniczej.

Wydział krajowy zajmując się tą sprawą, miał przed sobą dwie propozycje, a to jedna pochodząca od c. k. Ministerstwa sprawiedliwości, druga zaś od Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie.

Według natury rzeczy należeć muszą do okręgu przyszłego Trybunału I. Instancji w Brzeżanach, przedewszystkiem okręg Sądu powiatowego w Brzeżanach, a następnie najbliższe Brzeżan powiaty sądowe, należące obecnie do Sądu obwodowego w Złoczowie.

Dlatego obie wspomniane propozycye zgadzają się w tem, że do okręgu ustanowić się mającego Sądu kolegialnego należeć mają Sądy powiatowe, Brzeżański, Kozowski, Bobrecki, Chodorowski, Podhajecki, Rohatyński i Bursztyński, różnią się jednak w tem, że c. k. Ministerstwo sprawiedliwości proponuje dalej Sąd powiatowy w Wiśniowczyku.

Prezydyum Sądu krajowego wyższego zaś, Sąd powiatowy w Przemyślanach, jako mający należeć do okręgu przyszłego Sądu kolegialnego w Brzeżanach.

Różnica ta jest zasadnicza, albowiem c. k. Ministerstwo sprawiedliwości jest zdania, że w myśl §. 10. ustawy z dnia 19. Maja 1868. Nr. 44. dz. u. p. granice Sądów kolegialnych nie powinne przecinać granic Starostw powiatowych, że zatem ten §. 10. odnosi się nie tylko do Sądów powiatowych ale także do Sądów kolegialnych i dla tego wciela do okręgu przyszłego Sądu kolegialnego w Brzeżanach 4 całe Starostwa: Brzeżany, Bóbrka, Podhajec, Rohatyn; zaś Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie, tłumaczy powołany §. 10. w ten sposób, że on tylko do granic Sądów powiatowych, nie zaś i do granic Sądów kolegialnych się odnosi, że zatem można okręg

jednego Starostwa dzielić między okręgi dwóch Sądów kolegialnych, i dlatego uwzględniając stosunki terytoryalne i inne chce, do okręgu Sądu kolegialnego w Brzeżanach przydzielić całe Starostwo Brzeżańskie (ze Sądami powiatowymi Brzeżany i Kozowa) Bobreckie (ze Sądami Bóbrka i Chodorów) i Rohatyńskie (ze Sądami Rohatyn i Bursztyn); zaś ze Starostwa Podhajeckiego tylko Sąd powiatowy Podhajecki, a ze Starostwa Przemyślańskiego tylko powiat Sądowy Przemyślany.

Wydział krajowy podziela zasadniczo zapatrywanie Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie, że §. 10. ustawy z dnia 19. Maja 1868. Nr. 44. dz. u. p. do granic Sądów kolegialnych się nie odnosi, i zgadza się na wcielenie do okręgu przyszłego Sądu kolegialnego w Brzeżanach całych okręgów Starostw Brzeżany i Rohatyn ze Sądami powiatowemi Brzeżany, Kozowa, Rohatyn, Bursztyn, na wcielenie ze Starostwa Przemyślańskiego, tylko Sądu powiatowego w Przemyślanach, i proponuje zgodnie z c. k. Ministerstwem sprawiedliwości wcielenie całego okręgu Starostwa Podhajeckiego z Sądami Podhajce i Wiśniowczyk, zaś odmiennie od obydwóch propozycyi chce wcielić ze Starostwa Bobreckiego tylko Sąd powiatowy Chodorów.

Panuje więc jednomyślność co do wcielenia do okręgu Sądu kolegialnego w Brzeżanach okręgów Sądów powiatowych Brzeżany, Kozowa, Rohatyn, Bursztynu, Podhajce i Chodorów.

Wobec tej jednomyślności komisja prawnicza ze strony również na wcielenie tych 6 powiatów sądowych do okręgu Sądu kolegialnego w Brzeżanach się zgadza, zwłaszcza gdy to odpowiada ze wszech miar stosunkom terytorjalnym, potrzebom i życzeniom ludności.

Pozostaje więc tylko pytanie, jakie dalsze okręgi Sądów powiatowych przydzielić należy do okręgu Sądu kolegialnego w Brzeżanach, a pytanie to komplikuje się jeszcze przez dalszy wniosek Wydziału krajowego, aby z okręgu Sądu kolegialnego w Złoczowie, wyłączono Sąd powiatowy w Bóbrce i przyłączono takowy do okręgu Sądu kolegialnego we Lwowie, czemu Prezydyum c. k. Sądu krajowego we Lwowie stanowczo się sprzeciwia.

Chcąc to pytanie należycie rozwiązać, komisya prawnicza musiała się przedewszystkiem nad tem zastanowić, jak tłumaczyć należy §. 10 ustawy z dnia 19. Maja 1868 Nr. 44 dz. u. p., i przyszła do przekonania, że interpretacya przez Wydział krajowy zgodnie z zapatrywaniem Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie przyjęta, jest jedynie uzasadnioną, za nią bowiem przemawia tak dosłowne brzmienie jak i cel ustawy.— Ustawa pragnie, aby ludność jednego okręgu Sądu powiatowego stanowić mogła z czasem całość organiczną o spólnych interesach, co byłoby niemożebnem, gdyby część tej ludności należała do jednego, a część do innego Starostwa i do innej Rady powiatowej; ustawa pragnie także, aby Sąd powiatowy w sprawach swego okręgu, z jednem tylko Starostwem miał się stykać, co do szybszego i jednostajniejszego załatwienia spraw się przyczynia.

Te względy nie zachodzą przy Sądach kolegialnych obejmujących koniecznie okręgi kilku Sądów powiatowych i kilku Starostw, a zatem jest rzeczą obojętną, czy w okręgu Sądu kolegialnego znajduje się jedno Starostwo więcej lub mniej, zwłaszcza gdy jak doświadczenie uczy i Prezydyum c. k. Sądu wyższego stwierdza — Sądy kolegialne rzadko bardzo ze Starostwami się znoszą.

Jeżeli więc wolno jest dzielić okręg jednego Starostwa między okręgi dwóch Sądów kolegjalnych, to odpadają owe względy dla których c. k. Ministerstwo sprawiedliwości domaga się wcielenia całych okręgów Starostw i konsekwentnie pomija Przemyślany, o tyle bliższe Brzeżan niż Złoczowa, które ze wszystkiemi swojemi interesami grawitują do Brzeżan, ludność powiatu życzy sobie należeć do Sądu kolegialnego w Brzeżanach, i dla tego komisja prawnicza podziela w zupełności zgodne zdanie Prezydyum c. k. Sądu Wyższego i Wydziału krajowego, aby okręg Sądu powiatowego w Przemyślanach przydzielono do okręgu Sądu kolegialnego w Brzeżanach.

Tak samo uważa komisja prawnicza za odpowiednie, by okręg Sądu powiatowego w Wiśniowczyku przdzielony został do okręgu Sądu kolegialnego w Brzeżanach, albowiem dochodzenia Wydziału krajowego wykazały, że to odpowiada życzeniom i potrzebom ludności, leży to także w intencyi c. k. Ministerstwa sprawiedliwości i zmniejszy cokolwiek okręg Sądu kolegialnego w Tarnopolu, który obecnie do największych i najniekorzystniej arondowanych okręgów Sądów kolegialnych w kraju należy.

Zdaje się z resztą, że Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego dla tego tylko pozostawia Sąd powiatowy w Wiśniowczyku przy okręgu Sądu obwodowego Tarnopolskiego, bo chciało koniecznie wcielić do okręgu Brzeżańskiego Sądu kolegialnego, także okręg Sądu powiatowego w Bóbrce, czemu znowu Wydział krajowy słusznie się sprzeciwia.

Przydzielenie okręgu Sądu powiatowego w Bóbrce do Sądu kolegialnego w Brzeżanach, byłoby istotną krzywdą dla ludności tego powiatu, która granicząc o 4 mil z okręgiem Sądu krajowego we Lwowie, z którym koleją jest złączoną musiałaby z interesami swojemi udawać się do nierównie więcej oddalonych Brzeżan, dokąd nie ma żadnej kolei i tylko droga kołowa prowadzi.

Należąc obecnie do okręgu Sądu kolegialnego w Złoczowie, ludność tego powiatu chcąc koleją udać się do Złoczowa jechać musi na *Lwów*, a traci na tem (prócz kosztów), dwa dni czasu, podczas gdy na załatwienie interesu we Lwowie, jeden dzień aż nadto wystarcza.

Przydzielona zaś do Brzeżan dokąd kołami jechać trzeba, traciłaby na każdym interesie w Sądzie kolegialnym najmniej trzy dni. Nadto należąc do blizkiego Lwowa tam w stolicy kraju ludność równocześnie ze sądowemi załatwić może bez pomnożenia kosztów mnogie inne interesa.

Przed takiemi żywotnemi potrzebami ludności wszelkie względy sądowo-admininistracyjne na pomnożenie pracy pojedynczego Sądu itp. zawsze i wszędzie ustąpić muszą.

A w obecnym wypadku do życzeń ludności powiatu Bobreckiego z takim naciskiem przez jej Reprezentację wypowiedzianych tem bardziej przychylić się należy, ile-że komisja prawnicza nie mogła powziąć przekonania, że istnieją jakieś względy uzasadnione, któreby się temu sprzeciwiały. Prawdą jest, że przez wydzielenie Sądu Bobreckiego z okręgu Sądu kolegialnego w Złoczowie i przedzielenie go do okręgu Sądu kolegialnego we Lwowie, przybędzie temu Sądowi jeden Sąd powiatowy z obszarem 511 □ mil i 32 000 ludności, lecz przez to nie będzie przynajmniej nadwerężony dotychczasowy stosunek, w jakim Sąd krajowy lwowski pod względem obszaru i ludności do innych Sądów kolegialnych w kraju zostaje. Dotąd bowiem zajmuje Sąd krajowy lwowski między Sądami kolegialnymi pod względem obszaru 4 te" miejsce, a pod względem ludności 5-te miejsce, (większy obszar mają Sądy obwodowe w Samborze, Złoczowie i Przemyślu, większą ludność Sądy obwodowe w Przemyślu, Złoczowie, Samborze i Tarnopolu), a takie same miejsce zajmie Sąd krajowy lwowski po wcieleniu do niego Sądu powiatowego Bobreckiego.

Jeżeli się zważy, że Sąd krajowy lwowski uposażony jest w dostateczne lokalności na areszty i stosunkowo najliczniejszemi i najzdolniejszemi siłami jest obsadzony, niemniej, że przeważna część spraw mieszkańców stołecznego miasta Lwowa załatwia Sąd powiatowy miejsko-delegowany, któremu okręg Sądu powiatowego Bobreckiego żadnej nowej pracy nie przysporzy — to nie ulega wątpliwości, że Sąd krajowy lwowski łatwo przyrostowi pracy z przydzielenia Sądu powiatowego Bobreckiego wynikłemu podoła, zwłaszcza, że przypuścić należy, że Rząd zbada przyróst pracy i stosowne pomnożenie sił tego Sądu zarządzi.

Podniesiony zarzut, że nie należy przy sposobności utworzenia Sądu kolegialnego w Brzeżanach tykać granic innych Sądów kolegialnych, komisya prawnicza nie mogła uznać za rozstrzygający.

Pominąwszy bowiem co już wyżej powiedziano, że istotne i żywotne potrzeby ludności uwzględnić i zaspokoić należy, gdziekolwiek i kiedykolwiek one się okazują, to właśnie przyszłe rozgraniczenie Sądów kolegialnych w kraju wymaga stanowczo, aby dzieląc jeden z okręgów dotychczasowych Sądów kolegialnych na dwa, tak oba te okręgi jako też sąsiednie zaraz tak zostały rozgraniczone, aby ich na przyszłość przy dalszem wprowadzeniu nowych Sądów kolegialnych już więcej ruszyć nie należało.

Wszak tak Wysoki Rząd jak i Wysoki Sejm kilkakrotnie zasadniczo orzekli, że w kraju naszym liczbę Sądów kolegialnych pomnożyć należy tak, aby przynajmniej w każdym dawnym obwodzie był jeden Sąd kolegialny. Zasadę tę Wysoki Rząd stopniowo wprowadza w życie i już utworzył nowe Sądy kolegialne w dawnych obwodach Kołomyja i Wadowice, a obecnie zajmuje nas właśnie utworzenie takiego Sądu w Brzeżanach.

Jest zatem uzasadniona nadzieja, że z czasem będą Sądy kolegialne w Żółkwi i w Stryju, a jeżeli to nastąpi, to obecny okręg lwowski utrzymać się nie zdoła.

Wszystkie warunki ciągną mieszkańców powiatu sądowego Bobreckiego koniecznie do Lwowa i wówczas wcielenie Bóbrki do Lwowa będzie nieuniknione, gdyż sam Rząd w roku 1873 przydzielenie Bóbrki do Lwowa proponował. Wtedy jednak musianoby naruszyć okręg Złoczowski i popełnionoby to, czego Prezydyum c. k. Sądu wyższego teraz uniknąć chce, to jest: musianoby zmienić okręg Sądu krajowego we Lwowie przy sposobności utworzenia Sądu kolegialnego w Żółkwi lub

Stryju! — Dlatego nierównie korzystniej jest okręg Złoczowski już teraz tak zaokrąglić, aby już mógł spokojnie przetrwać utworzenie nowych Sądów kolegialnych na przyszłość.

Ponieważ zresztą daty statystyczne, odnoszące się do Sądów powiatowych w Wiśniowczyku i Bóbrce, już obecnie muszą być dokładnie zebrane i wyższym Władzom znane, skoro tak c. k. Ministerstwo sprawiedliwości, jak i Prezydyum c. k. wyższego Sądu te powiaty swoimi kombinacjami obejmowały, to odpada obawa, iż konieczność zebrania nowych dat statystycznych przewlecze utworzenie Sądu kolegialnego w Brzeżanach.

Komisya prawnicza uznaje przeto wnioski Wydziału krajowego za uzasadnione i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księztwem Krakowskiem na mocy §. 1. ustawy z dnia 26. Kwietnia 1873 Nr. 62 Dz. u. p. oświadcza c. k. Rządowi:

1) że do okręgu c. k. Trybunału I. instancyi w Brzeżanach przydzielone być mają:

a) z okręgu Trybunału I. instancyi w Złoczowie okręgi Sądów powiatowych w Brzeżanach, Kozowej, Chodorowie, Podhajcach, Rohatynie, Bursztynie i Przemyślanach;

b) z okręgu Trybunału I. instancyi w Tarnopolu okręg Sądu powiatowego w Wiśniowczyku.

2) Że okręg c. k. Sądu powiatowego w Bóbrce ma być wydzielonym z okręgu c. k. Trybunału I. instancyi w Złoczowie i przydzielony do okręgu c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

Lwów dnia 13. Października 1883.

Przewodniczący:
Zawadzki.

Sprawozdawca:
Fruchtman.

Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.